

Ozonförstörande lösningsmedel i Kina

Ozonskiktet fungerar som jordens solglasögon och filtrerar bort solens skadliga UV-strålar. Hälften av världens utsläpp av kemikalier som förstör ozonskiktet sker i Kina. För att hjälpa till att lösa ett av de allvarligaste globala miljöproblemen lär svenska experter ut ny teknik till kinesiska företag. Syftet är att användningen av ozonförstörande lösningsmedel ska minska och på sikt upphöra.

Sveriges utvecklingssamarbete med Kina har två huvudområden: mänskliga rättigheter och miljö. Kina är världens folkrikaste land, ett land som handskas med stora miljöproblem. Ett av dessa är ozonförstörande lösningsmedel, ett globalt miljöproblem, där de negativa miljöeffekterna drabbar globalt oavsett var miljöpåverkan sker.

I Sverige har man lyckats väl med att avveckla de skadliga lösningsmedlen och finna andra lösningar. Vi har konkreta erfarenheter som kan vara till nytta för andra länder i motsvarande arbete, till exempel Kina, så att man även där kan genomföra en kostnadseffektiv och hållbar avveckling av de ozonförstörande medlen. Samtidigt stärks landets egna myndigheter och organisationer på området.

Målgruppen för det svenska stödet är de cirka fyra tusen kinesiska företag som använder ozonförstörande lösningsmedel. De finns framförallt inom elektronik, verkstadsindustri och finmekanik, som alla tillhör de mest expansiva industrierna i Kina idag. En fjärdedel av alla företag i sektorn är etablerade i den dynamiska Shanghaiprovinns.

De alternativa tekniker som de svenska experterna kan lära ut blir nästan aldrig dyrare för företagen, ibland kan det till och med bli billigare. Ett exempel är tillverkningen av

kretskort. De tvättas i en kemisk lösning, från vilken ångor stiger upp i atmosfären och skadar ozonlagret. Men tvätten är i de flesta fall inte nödvändig, utan görs för att kretskorten ska se rena och snygga ut. I stället kan man med smärre ändringar i tillverkningsprocessen låta bli att tvätta dem, eller använda vatten, och sedan kapsla in dem i en låda så att de inte syns. Sådana alternativa processer är tillförlitligare och billigare. Företaget tjänar alltså på att inte använda de dyra lösningsmedlen. Lönsamhet är en stark drivkraft för ett effektivt miljöarbete.

Projektet baseras på Montrealprotokollet, den internationella miljökonvention som upprättades för tio år sedan i syfte att hejda uttunnningen av ozonskiktet. Utvecklingsländer får genom denna överenskommelse stöd för merkostnader vid avveckling av ozonförstörande kemikalier, liksom tio år längre tid för att göra denna omställning. Miljöproblemet drabbar alla, och de länder som från början orsakat utsläppen får i motsvarande grad bidra till dess lösning. I västvärlden har, enligt Montrealprotokollets tidtabell, en så gott som total avveckling av ozonförstörande substanser skett idag, samtidigt som utvecklingsländernas användning har ökat.

Hittills har stödet från Montrealprotokolls-fonden mest använts för enskilda investeringsbidrag till stora fabriker för att åtgärda de svåraste punktutsläppen. Men tre fjärdedelar av utsläppen i Kina sker från små och medelstora fabriker, och för att komma till rätta med problemen måste man därför i stället bygga upp ett tekniskt kunnande i hela sektorn. Ett sådant angreppssätt har varit nyckeln till framgång för det svenska avvecklingsarbetet, och ger samtidigt en grund för ett effektivt miljöarbete på sikt.

Projektet genomförs av FNs utvecklingsprogram UNDP, med hjälp av ett team svenska experter från industri och myndigheter under ledning av Institutet för verkstadsteknisk forskning (IVF). I expertgruppen ingår bland annat representanter för Naturvårdsverket, Miljödepartementet, Ericsson, SAAB-Combitech och Volvo AeroSupport. Ericsson har ställt sina experter och sin erfarenhet till förfogande utan kostnad för projektet.

Insatsen består av genomförande av demonstrationsexempel och utbildning. Bland annat har ett kompetenscentrum, Sectoral Technical Nodular Group (STNG), byggts upp vid forskningsinstitutet Shanghai Academy of Environmental Protection. Forskningsinstitutet har fått laboratorieutrustning för att kontrollera kvaliteten hos de elektronikkomponenter som framställs utan ozonförstörande kemikalier. Dit har man knutit till sig företrädare för bland annat det kinesiska naturvårdsverket (SEPA), lokala och provinsiella miljömyndigheter och de berörda industridepartementen, allt för att underlätta spridningen av kunskap. Vid SEPA håller ett databaserat informationssystem för alternativa tekniker på att byggas upp.

På tre företag etableras demonstrationsanläggningar för de nya teknikerna, där andra företagare får komma och lära sig. Dessutom anordnas seminarier och workshops för småföretagare.

Kina prioriterar frågan högt, och har även vid upprepade tillfällen bett om att få tillgång till svenskt kunnande. Många kinesiska företag är även underleverantörer till företag inom EU, USA och Japan där kraven på miljöcertifiering driver på utvecklingen.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besök: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15
www.sida.se, info@sida.se